

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL J. Č. IR ERGO INSURANCE SE GINČO NAGRINĖJIMO**

2017 m. gegužės 10 d. Nr. 242-189

Vilnius

Lietuvos bankas gavo J. Č. (toliau – pareiškėja) atstovaujančio advokato padėjėjo A. M. (toliau – pareiškėjos atstovas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir *ERGO Insurance SE*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2016 m. liepos 6 d. Lenkijoje įvyko eismo įvykis, kurio metu susidūrė L. Č. vairuojamas automobilis „Multivan“, priklausantis pareiškėjai, ir Lenkijos piliečio vairuojamas automobilis „BMW 318D“. Draudikas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) ir tarp pareiškėjos ir draudiko sudarytos įprastinės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties (*duomenys neskelbtini*) (toliau – įprastinė draudimo sutartis), galiojančios nuo 2016 m. birželio 30 d. iki 2017 m. birželio 29 d., nuostatomis, nukentėjusiam trečiajam asmeniui išmokėjo 6 148,54 Eur draudimo išmoką, kurią sudarė 5 346,58 Eur transporto priemonės „BMW 318D“ atkūrimo išlaidos ir 804,98 Eur reguliavimo išlaidos.

Draudikas pareiškėją 2016 m. lapkričio 21 d. raštu informavo, kad, pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 62.2 papunktį, atsakingas draudikas, sumokėjęs išmoką, turi teisę reikalauti, kad draudėjas grąžintų iki 50 procentų išmokėtos draudimo išmokos, jeigu draudimo sutarties galiojimo metu padidėjus sutartyje numatyta draudimo rizikai (pasikeitus aplinkybėms, turinčioms įtakos draudimo įmokos dydžiui) draudėjas arba jo atstovas apie tai neinformavo atsakingo draudiko draudimo sutartyje nustatyta tvarka. Draudikas nurodė, kad, atsižvelgiant į tai, kad 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio metu transporto priemonę „Multivan“ vairavusio asmens vairavimo stažas buvo mažesnis, nei yra numatyta įprastinėje draudimo sutartyje (vairavo asmuo, neturintis 5 metų vairavimo stažo), ir vadovaujantis Taisyklių 62.2 papunkčiu, pareiškėja draudikui privalo grąžinti 50 procentų išmokėtos draudimo išmokos, t. y. 3 074,27 Eur.

Pareiškėjos atstovas, nesutikdamas su pareiškėjai draudiko pateiktu atgręžtiniu reikalavimu, nurodė, kad 2010–2015 m. tarp pareiškėjos ir draudiko, tarpininkaujant draudiko darbuotojai L. D., buvo sudarytos kelios įprastinės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartys. Atkreiptinas dėmesys, kad prieš sudarant draudimo sutartį L. D. buvo suteikta draudimo rizikai įvertinti reikšminga informacija, kad transporto priemonę „Multivan“ vairuos 5 metų stažo neturintis asmuo. Pareiškėjos atstovas nurodė, kad, pratęsiant 2015 m. sudarytą draudimo sutartį, tarpininkavo kita draudiko darbuotoja J. D. Jai draudiko darbuotoja L. D. buvo pateikusi pareiškėjos suteiktą ikisutartinę informaciją apie transporto priemonės „Multivan“ valdytojų stažą ir kitas visų šių transporto priemonę naudosiančių (vairuosiančių) asmenų individualias savybes.

Pareiškėjos atstovas pabrėžė, kad, elektroninėmis priemonėmis sudarant nuotolinę draudimo sutartį, galiojančią nuo 2016 m. birželio 30 d. iki 2017 m. birželio 29 d., pareiškėjos

nebuvo prašoma informuoti, ar draudžiamą transporto priemonę vairuos asmenys, neturintys 5 metų vairavimo stažo. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjos atstovas nurodė, kad, jeigu draudikas būtų tinkamai atlikęs teisės aktuose nustatytas draudimo rizikos vertinimo, informacijos atskleidimo ir draudėjo supažindinimo su draudimo sutarties sąlygomis pareigas, pareiškėja nebūtų pažeidusi įprastinės draudimo sutarties sąlygų.

Pareiškėjos atstovas taip pat nurodė, kad nagrinėjamu atveju turi būti įvertintos 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio kilimo aplinkybės: eismo įvykis įvyko tamsiu paros metu ir esant rūkui, transporto priemonės „Multivan“ valdytojas važiavo leistinu 130 km/h greičiu. Pareiškėjos atstovas nurodė, kad „esant trimis važiavimo juostoms viena kryptimi, staiga buvo pastebėta, jog priekyje važiuojantis trečia automagistralės juosta automobilis „BMW 3180“, vairuojamas Lenkijos piliečio, ėmė staiga stabdyti ir praktiškai sustojo, neįjungęs avarinio žibinto signalo ir nesant jokiai kliūčiai priekyje. Nors ir laikydamasis saugaus atstumo L. Č. nebeturėjo jokių galimybių techniškai sustoti ir trenkėsi į Lenkijos piliečio vairuojamą automobilį „BMW 3180.“

Pareiškėjos atstovas nurodė, kad į 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio vietą atvykę policijos pareigūnai negalėjo bendrauti nei rusų, nei vokiečių, nei anglų kalbomis ir informaciją apie įvykusio eismo įvykio faktines aplinkybes policijos pareigūnams suteikė tik transporto priemonės „BMW 3180“ valdytojas. 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio deklaracija nebuvo pildoma, o eismo įvykio dalyviams buvo nurodyta, kad policijos pareigūnų sprendimo dėl už 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio kilimą atsakingo asmens kopijos bus atsiųstos paštu arba elektroniniu paštu.

Pareiškėjos atstovas pabrėžė, kad nagrinėjamu atveju taip pat turi būti įvertinta aplinkybė, kad 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykį sukėlusiam transporto priemonės „Multivan“ valdytojui L. Č. vairuotojo pažymėjimas buvo išduotas 2012 m. gegužės 30 d., taigi jis eismo įvykio metu turėjo 4 metų 1 mėnesio ir 4 dienų vairavimo stažą. Pareiškėjos atstovas nurodė, kad „L. Č., kaip vairuotojo įgūdžiai yra žymiai tobulesni lyginant su kitais asmenimis, turinčiais tokį pat laikotarpį B kategorijos vairuotojo pažymėjimą, ir pranoksta net ir ilgesnį vairavimo stažą turinčius vairuotojus, kadangi jis jau nuo pat vaikystės užsiima automobilių sportu ir yra autokroso varžybų nugalėtojas, sugebantis puikiai valdyti automobilius ekstremaliose situacijose (pridedamos LASF nacionalinės vairuotojo licencijos, pavienių asmenų draudimo nuo nelaimingų atsitikimų liudijimų, LASF vienkartinė M kategorijos vairuotojo licencijos, sveikatos patikrinimo medicininė pažymos ir apdovanojimo kopijos), todėl tas faktas, jog automobilį eismo įvykio metu valdė mažiau kaip 5 metus vairuotojo pažymėjimą turintis asmuo, manytina, jog jokios neigiamos įtakos padarinių kilimui nepadarė ir net priešingai – būtent jo įgūdžiai ir greita reakcija padėjo išvengti dar skaudesnių padarinių susidūrimo metu.“

Apibendrinamas kreipimesi į Lietuvos banką nurodytas aplinkybes, pareiškėjos atstovas nurodė, kad draudikas turėtų reikalauti pareiškėjos grąžinti ne daugiau kaip 10 procentų nukentėjusiam trečiajam asmeniui išmokėtos draudimo išmokos.

Atsiliepime dėl pareiškėjos atstovo nurodytų aplinkybių draudikas teigė, kad 2016 m. birželio 30 d. pareiškėja su juo sudarė įprastinę draudimo sutartį ir individualiai susitarė, kad draudimo rizika buvo įvertinta ir draudimo įmoka buvo apskaičiuota, atsižvelgiant į tai, kad transporto priemonės „Multivan“ nevairuos asmuo, kurio vairavimo stažas yra mažesnis nei 5 metai, ir kad draudėja privalo informuoti draudiką apie ketinimą automobilį perduoti valdyti asmenims, neturintiems 5 metų vairavimo stažo. Draudiko teigimu, apribojimą, kad transporto priemonės „Multivan“ nevairuos 5 metų vairavimo stažo neturintys asmenys, nustatanti sąlyga buvo įtvirtinta ir pirmiau 2010–2015 m. tarp pareiškėjos ir draudiko sudarytose draudimo sutartyse.

Draudikas pabrėžė, kad 2016 m. liepos 26 d. jam buvo pateiktas pranešimas apie 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykį, kuriame buvo nurodyta, kad transporto priemonę „Multivan“ vairavo D. Č. Draudiko teigimu, atsižvelgiant į tai, kad D. Č. atitiko įprastinėje draudimo sutartyje nustatytus transporto priemonės „Multivan“ valdytojų vairavimo stažo kriterijus, informacijos apie prieš 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykį automobilį valdžiusį D. Č. pateikimas pagrindžia, kad draudikas buvo sąmoningai klaidinamas, siekiant išvengti atgręžtinio reikalavimo, taip pat kad draudėja prieš

sudarant draudimo sutartį buvo supažindinta su draudimo sutarties sąlygomis, nustatančiomis apribojimus įprastinėje draudimo sutartyje nurodyto vairavimo stažo neturintiems asmenims.

Draudikas nurodė, kad teismų praktikoje yra pripažįstama, jog transporto priemonės valdytojo vairavimo stažas yra reikšmingas veiksnys vertinant draudžiamą įvykio atsiradimo tikimybę, nes mažesnę vairavimo stažą turinčių asmenų vairavimas yra rizikingesnis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo aspektu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. liepos 15 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-380-969/2016). Draudikas teigimu, šias aplinkybes patvirtina ir 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio kilimo priežastys, nes transporto priemonės „Multivan“ valdytojas L. Č., valdydamas automobilį tamsiu paros metu ir esant rūkui, nepasirinko saugaus važiavimo greičio.

Draudikas pabrėžė, kad 2002 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1950 patvirtintų Kelių eismo taisyklių 127 punkte nustatyta, kad, pasirinkdamas važiavimo greitį, vairuotojas turi atsižvelgti į vairavimo sąlygas, ypač vietovės reljefą, kelio ir transporto priemonės būklę ir krovinį, meteorologines sąlygas, taip pat eismo intensyvumą, kad galėtų sustabdyti transporto priemonę iki bet kurios iš anksto numatomos kliūtis. Jis turi sulėtinti greitį ir prireikus sustoti, jeigu to reikia dėl susidariusių aplinkybių, ypač kai blogas matomumas. Draudikas nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. liepos 15 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-380-969/2016, konstatavo, kad vien ta aplinkybė, jog asmuo važiavo neviršydamas maksimalaus leistino greičio, nereiškia, kas jo pasirinktas važiavimo greitis buvo saugus pagal tuometes važiavimo sąlygas.

Draudiko teigimu, pareiškėjo atstovo pateikta informacija, kad L. Č. užsiima automobilių sportu, nepatvirtina fakto, kad šis asmuo yra sukaupęs vairuotojo, turinčio 5 metų vairavimo stažą, patirtį ir pasirinko saugų važiavimo greitį tamsiu paros metu ir esant rūkui. Draudikas nurodė, kad nagrinėjamu atveju įprastinėje draudimo sutartyje nurodyto 5 metų transporto priemonės „Multivan“ valdytojų vairavimo stažo neturėjimas lėmė 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio kilimą ir didelės žalos atsiradimą. Draudikas teigė, kad pareiškėjai kyla pareiga grąžinti 50 procentų nukentėjusiam trečiajam asmeniui išmokėtos draudimo išmokos, nes draudikas buvo klaidinamas apie eismo įvykį sukėlusį asmenį. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė, kad pareiškėjos atstovo reikalavimas yra nepagrįstas, todėl turi būti atmestas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteismo sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko pareiškėjai pateikto 3 074,27 Eur atgręžtinio reikalavimo pagrįstumo.

Atsižvelgiant į pareiškėjos atstovo nurodytas aplinkybes dėl įprastinės draudimo sutarties sudarymo, pažymėtina, kad TPVCAPDĮ 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, sudarant įprastinę draudimo sutartį, turi būti vadovujamasi šiuo įstatymu, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu (toliau – CK), Lietuvos Respublikos draudimo įstatymu, Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos patvirtintomis Standartinėmis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sąlygomis (toliau – Standartinės draudimo sutarties sąlygos) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Svarbu pažymėti, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis yra viešoji sutartis. TPVCAPDĮ 4 straipsnis nustato pareigą šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems asmenims sudaryti transporto priemonės, kurios įprastinė buvimo vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, galiojančią tol, kol transporto priemonė yra

įregistruota. Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties viešasis pobūdis pasireiškia tuo, kad draudikui, vykdančiam transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo veiklą, kyla pareiga sudaryti draudimo sutartį su tokią pareigą turinčiu draudėju (TPVCAPDĮ 6 straipsnio 2 dalis).

Atsižvelgiant į tai, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties sudarymas ir šios sutarties sąlygų nustatymas yra reglamentuojamas teisės aktais (CK 6.988 straipsnio 3 dalis), privalomojo draudimo atveju CK 6. 156 straipsnyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas, savarankiškai nustatant draudimo sutarties sąlygų turinį, praktiškai nėra taikomas. Šiame kontekste taip pat pažymėtina tai, kad šalys draudimo sutartimi negali pakeisti imperatyviųjų TPVCAPDĮ ir kitų teisės aktų reikalavimų. Sudaromose sutartyse nustatomos papildomos sąlygos neturi prieštarauti imperatyviosioms įstatymų nuostatom.

Vertinant įprastinės draudimo sutarties sąlygos, nustatančios apribojimą, kad transporto priemonės „Multivan“ nevairuos 5 metų vairavimo stažo neturintys asmenys, atitiktį įprastinės draudimo sutarties sudarymo metu galiojusioms imperatyviosioms įstatymų nuostatom, pažymėtina tai, kad TPVCAPDĮ 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog įprastinė draudimo sutartis, sumokėjus vieną (bendrą) draudimo įmoką, visą draudimo sutarties galiojimo terminą, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai draudimo sutarties galiojimo metu transporto priemonė yra kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, suteikia kiekvienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kokios reikalauja tos Europos Sąjungos valstybės narės transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai, arba draudimo apsaugą pagal šį įstatymą, jei ši apsauga yra didesnė.

Svarbu pažymėti, kad į TPVCAPDĮ yra perkelti Europos Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomąjį draudimą (TPVCAPDĮ priedas). 1990 m. gegužės 14 d. trečiosios Tarybos direktyvos 90/232/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, suderinimo (toliau – Direktyva) 2 straipsnyje, kurio nuostatos yra perkeltos į TPVCAPDĮ 10 straipsnio 1 dalį, nustatyta, kad valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų garantuoti, kad visos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartys vienkartinės įmokos pagrindu ir visą sutarties terminą galioja visoje Bendrijos teritorijoje, įskaitant bet kurį laikotarpį, kai sutarties termino metu transporto priemonė yra kitose valstybėse narėse, ir tos pačios vienkartinės įmokos pagrindu garantuoja kiekvienoje valstybėje narėje tokią draudimo apsaugą, kurios reikalauja tos šalies įstatymai, arba draudimo apsaugą, pagal įstatymus privalomą toje valstybėje narėje, kurioje yra įprastinė transporto priemonės buvimo vieta, jei ši apsauga yra didesnė.

Pažymėtina, kad TPVCAPDĮ 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudžiama draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytą transporto priemonę naudojančių valdytojų civilinė atsakomybė dėl žalos padarymo. To paties įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje paaiškinta, kad valdytoju laikomas asmuo, nuosavybės, patikėjimo, nuomos, panaudos ar kitokiu teisėtu pagrindu valdantis ir (ar) naudojantis transporto priemonę. Transporto priemonės valdytoju taip pat laikomas fizinis asmuo, kuris tiek teisėtai, tiek neteisėtai vairuoja transporto priemonę. Taigi, pagal TPVCAPDĮ, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi vienos įmokos pagrindu suteikiama draudimo apsauga visiems transporto priemonę vairuosiantiems asmenims. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, sudarydamas draudimo sutartį, draudikas privalo apskaičiuoti draudimo įmoką pagal tai, kokia draudimo apsauga numatyta TPVCAPDĮ įstatyme, t. y. įvertinęs visą prisiimamą riziką.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, pagal CK 6.1010 straipsnio 1 dalį, draudimo rizika laikoma padidėjusia tuomet, kai atsiranda ar pasikeičia draudimo sutartyje aptartos aplinkybės, apie kurių egzistavimą draudimo sutarties sudarymo metu draudikas nežinojo ir apie kurias draudėjas privalo pranešti draudikui tuoj pat, kai apie tokius pasikeitimus sužinojo. Tame pačiame straipsnyje

numatyta draudiko teisė reikalauti sumokėti papildomą draudimo įmoką, jeigu draudimo rizika padidėja. Taigi, jeigu transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartyje yra nustatomos sąlygos, pagal kurias tam tikros kategorijos asmenų apdraustos transporto priemonės valdymas yra laikomas draudimo riziką padidinančia aplinkybe, apie kurią reikia papildomai pranešti, draudikas įgytą teisę nustatyti vieną draudimo įmoką, mokamą už draudimo apsaugą tuo atveju, jeigu transporto priemonės tos kategorijos asmenys nevairuos, ir papildomą draudimo įmoką tuo atveju, jeigu tos kategorijos asmenys ją vairuos.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko Priežiūros tarnyba, atsižvelgdama į TPVCAPDĮ prigimtį, paskirtį ir tikslą, jo teisinį reguliavimą, šiuo klausimu yra priėmusi ir viešai paskelbusi Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. vasario 26 d. sprendimu Nr. 241-42 patvirtintą Poziciją dėl Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių sąlygų (toliau – Pozicija), kurioje pateikiama nuomonė, kad įprastinėse draudimo sutartyse nustatytas apribojimas tam tikrų kategorijų asmenims (nurodymas, jog transporto priemonių nevairuos tam tikrų požymių (pvz., vairavimo stažo) neatitinkantys asmenys) neatitinka minėto reikalavimo draudikui suteikti draudimo apsaugą tokią, kokia numatyta TPVCAPD įstatyme vienos (bendros) draudimo įmokos pagrindu.

Atsižvelgiant į draudiko nurodytas aplinkybes, kad teismų praktikoje yra pripažįstama, jog transporto priemonės valdytojų vairavimo stažas yra reikšmingas kriterijus, vertinant draudimo riziką, pažymėtina, kad Pozicijoje yra pabrėžiama, kad nėra kvestionuojama, ar asmenų, neturinčių atitinkamos vairavimo patirties ar pasižyminčių (nepasižyminčių) kitomis draudiko nustatytomis savybėmis, vairavimas yra rizikingesnis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo aspektu. Tačiau, atsižvelgiant į nacionalinį ir Europos Sąjungos teisinį reguliavimą, draudikas visą draudimo rizikos mastą turi įvertinti prieš sudarydamas draudimo sutartį.

Pažymėtina, kad CK 6.994 straipsnis numato draudiko teisę prieš sudarant draudimo sutartį įvertinti draudimo riziką, o asmeniui, sudarančiam sutartį su draudiku, nustatoma priešpriešinė pareiga – atskleisti informaciją, reikšmingą vertinant draudimo riziką (CK 6.993 straipsnis). Kadangi, remiantis TPVCAPD įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudžiama draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytą transporto priemonę naudojančių valdytojų civilinė atsakomybė dėl žalos padarymo, todėl, vertinant prisiimamos rizikos dydį, draudikui reikia surinkti informaciją ne tik apie atsakingą už draudimo sutarties sudarymą asmenį (asmuo, nuosavybės, nuomos ar kitu pagrindu valdantis ir (ar) naudojantis draudimo sutartyje nurodytą transporto priemonę) apibūdinančius objektyvius faktorius ir subjektyvius individą charakterizuojančius kriterijus, bet ir surinkti duomenis apie visų šią transporto priemonę naudosiančių (vairuosiančių) asmenų individualias savybes, turinčias reikšmės draudžiamą įvykio atsitikimo tikimybei.

Vertinant ginčo šalių nurodytas aplinkybes dėl draudimo rizikos, sudarant įprastinę draudimo sutartį, vertinimo, pažymėtina, kad pareiškėjos atstovas nurodė, jog draudiko darbuotoja, tarpininkavusi 2016 m. birželio 30 d. sudarant įprastinę draudimo sutartį, turėjo žinoti draudimo rizikai įvertinti reikšmingą informaciją, kad transporto priemonę „Multivan“ valdys 5 metų vairavimo stažo neturintis asmuo, nes ši informacija draudikui buvo suteikta, sudarant ankstesnes draudimo sutartis.

Svarbu pažymėti, kad draudikas Lietuvos bankui nepateikė jokių paaiškinimų, kaip buvo sudaryta sutartis, jis neginčijo ir pareiškėjos atstovo teiginių, kad tiek prieš sudarant 2016 m. birželio 30 d. draudimo sutartį, tiek ir prieš sudarant ankstesnes sutartis, draudimo rizikai įvertinti reikšmingos aplinkybės apie automobilio valdytojų vairavimo stažą draudikui buvo tinkamai atskleistos. Be to, draudikas nepateikė jokių įrodymų, galinčių patvirtinti draudimo sutarčių sudarymo ir draudimo rizikos vertinimo aplinkybes (pvz., draudiko darbuotojų paaiškinimų apie draudimo sutarčių sudarymą, faktinių duomenų apie draudimo rizikos vertinimui reikšmingų aplinkybių surinkimą ir kt.).

Nagrinėjama atveju draudikas, siekdamas nugincyti pareiškėjos atstovo nurodytas aplinkybes apie įprastinės draudimo sutarties sudarymą, remiasi tuo, kad draudimo sutartyse buvo įtvirtinta individuali sąlyga, nustatanti ribojimą transporto priemonę „Multivan“ draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu valdyti asmenims, neturintiems 5 metų vairavimo stažo. Vertinant draudiko argumentus, pažymėtina tai, kad nacionaliniai ir Europos Sąjungos teisės aktai draudžia siaurinti įprastine ir pasienio draudimo sutartimis teikiamą draudimo apsaugą, todėl draudimo sutartis negali numatyti skirtingo teisinio vertinimo tam tikrų požymių (tarp jų ir vairavimo stažo) neatitinkančių transporto priemonės valdytojų požiūriu ir įtvirtinti apdraustos transporto priemonės valdymo ribojimus nustatančią sąlygą. Kadangi prieš sudarydamas draudimo sutartį draudikas privalo apskaičiuoti draudimo įmoką pagal tai, kokia draudimo apsauga nustatyta TPVCAPDĮ, t. y. įvertinęs visą prisiimamą riziką, nagrinėjama atveju draudikas už įprastine draudimo sutartimi teikiamą draudimo apsaugą mokamą draudimo įmoką turėjo apskaičiuoti įvertinęs galimus draudimo rizikos, susijusios su transporto priemonės „Multivan“ valdytojų vairavimo stažu, pasikeitimus, ir neįtvirtinti automobilio valdytojų ribojimus nustatančios sąlygos.

Atkreiptinas dėmesys, kad draudikas, kaip savo srities profesionalas, siekdamas tinkami išmatuoti prisiimamos draudimo rizikos laipsnį ir pagal jį apskaičiuoti draudimo įmokos dydį, privalo ne tik įvertinti sudarančio draudimo sutartį asmens pateiktą informaciją, bet ir pats pareikalauti, jo nuomone, trūkstamų duomenų apie visus draudimo sutartyje ar (ir) transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijime nurodytos transporto priemonės valdytojus ir juos charakterizuojančias savybes, kad draudiko suklydimo dėl draudžiamąjį įvykio tikimybė būtų kuo mažesnė.

Kadangi draudimo sutartis yra ne tik rizikos, bet ir fiduciarinė sutartis, t. y. sutartis, kurios šalis sieja tarpusavio pasitikėjimu grindžiami santykiai, draudimo sutarties šalių santykiuose, be kitų bendrųjų prievolių vykdymo principų (CK 6.38 straipsnis), yra ypač svarbus draudimo sutarties šalių bendradarbiavimo (kooperavimosi) principas, pagal kurį šalys privalo padėti įgyvendinti viena kitai savo teises ir vykdyti pareigas (CK 6.38 straipsnio 3 dalis). Atsižvelgdamas į draudiko veiklos specifiką ir draudimo sutarties kaip rizikos sutarties pobūdį, draudikas prisiimtos rizikos gali atsisakyti tik tuo atveju, jeigu neginčijamai įrodo, jog maksimaliai tinkamai vykdė savo veiklą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 27 nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. Nr. 3K-3-600/2006; 2003 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-797/2003).

Pareiškėjos atstovas nurodė, kad elektroninėmis priemonėmis sudarant nuotolinę draudimo sutartį pareiškėjos nebuvo prašoma suteikti informaciją apie transporto priemonės „Multivan“ valdytojų stažą. Draudikas taip pat neginčijo šių pareiškėjos atstovo nurodytų aplinkybių ir nepateikė jokių įrodymų, galinčių patvirtinti, kokia draudimo rizikai įvertinti reikšminga informacija apie transporto priemonės „Multivan“ valdytojų individualius požymius prieš sudarant 2016 m. birželio 30 d. įprastinę draudimo sutartį buvo surinkta. Remiantis Lietuvos banko draudiko nurodytomis aplinkybėmis ir pateiktais dokumentais, darytina išvada, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad draudikas, kaip savo srities profesionalas, turintis patirties sudarant transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartis, prieš įprastinės draudimo sutarties sudarymą tinkamai įvertino visą šia sutartimi prisiimamos draudimo rizikos mastą ir draudimo įmoką apskaičiavo pagal tai, kokia draudimo apsauga numatyta TPVCAPDĮ.

Vertinant draudiko pareiškėjai pateikto reikalavimo TPVCAPDĮ 22 straipsnio 2 dalies ir Taisyklių 62.2 papunkčio pagrindu grąžinti 50 procentų draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio nukentėjusiam trečiajam padarytą turtinę žalą, pagrįstumą, pažymėtina, kad Taisyklių 62.2 papunktis nustato draudiko teisę reikalauti, kad draudėjas grąžintų iki 50 procentų išmokėtos draudimo išmokos dėl neinformavimo apie draudimo rizikos pasikeitimus. Remiantis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisiniu reglamentavimu, pažymėtina, kad draudikas šią teisę įgyja tik tada, jeigu jam nebuvo pranešta apie neprisiimtą draudimo riziką ir jeigu tai numatyta draudimo sutartyje.

Pažymėtina, kad 2016 m. birželio 30 d. draudikas su pareiškėja sudarė įprastinę draudimo sutartį ir gavęs nustatyto dydžio draudimo įmoką prisiėmė visų transporto priemonės „Multivan“ valdytojų žalos padarymo riziką, taigi prisiėmė galimus draudimo rizikos, susijusios su transporto priemonės vairuotojų stažu, pasikeitimus. Pažymėtina, kad draudimo rizikos pasikeitimams, apie kuriuos draudikui turėjo būti žinoma prieš sudarant draudimo sutartį, yra taikoma draudimo apsauga ir apie juos sutarties galiojimo metu draudiko papildomai informuoti nereikia. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad transporto priemonės valdytojų vairavimo stažas negali būti laikomas į įprastinę draudimo sutartį įtrauktina draudimo riziką didinančia aplinkybe, apie kurios pasikeitimą draudėjas privalo informuoti draudiką Standartinėse draudimo sutarties sąlygose nustatyta tvarka.

Kadangi 2016 m. birželio 30 d. tarp pareiškėjos ir draudiko sudarytoje įprastinėje draudimo sutartyje nustatytas draudiko prisiimamos draudimo rizikos ribojimas yra prilyginamas įprastine draudimo sutartimi teikiamos draudimo apsaugos siaurinimui, o papildomos draudimo įmokos reikalavimas dėl pasikeitusio apdraustos transporto priemonės valdytojo stažo neatitinka transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinius santykius reglamentuojančių nacionalinių ir Europos Sąjungos teisės aktų, darytina išvada, kad tai, kad pareiškėja nepranešė, kad draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu transporto priemonę „Multivan“ vairuoja 5 metų vairavimo stažo neturintis asmuo, ir nesumokėjo papildomos draudimo įmokos, negali būti laikoma draudimo sutarties pažeidimu arba netinkamu vykdymu, dėl kurio draudikas įgyja atgręžtinio reikalavimo teisę į draudėją.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes, pažymėtina, kad pareiškėjai pateiktas draudiko reikalavimas grąžinti 50 procentų dėl 2016 m. liepos 6 d. eismo įvykio išmokėtos draudimo išmokos (3 074,27 Eur) neturi teisinio pagrindo, todėl laikytinas nepagrįstu. Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo vertinti draudiko reikalaujamos grąžinti draudimo išmokos sumos dydžio pagrįstumo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Patenkinti pareiškėjos J. Č. reikalavimą ir rekomenduoti *ERGO Insurance SE* atsisakyti pareiškėjai pateikto 3 074,27 Eur atgręžtinio reikalavimo.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas